

STATULU ECONOMICU ALU ORASIULUI HATIEGU.

La a 2 intrebare a incl. c. r. comisiunii, despre statulu economicu alu orasiului Hatiegu sau respunsu cu vorba, si sau improtocolatu de incl. comisiune urmatorele :

Teritoriulu orasiului Hatiegu anca mai nainte de introducerea militiei granitiare au fostu reambulatu, si la anulu 1764 candu sau facetu literele metale, pentra granitarii sau aflu 75 de mete, carele se incepu de pe S. Martinu si tienu linia spre amiaza nopte invecinanduse de catra apusu cu teritoriile Reiei si a Farcadinului de josu si a Cragiusiului, de catra m. n. cu alu Silivasiului de jos — de catra r. cu a le Plopiloru si Subcetatei, de catra m. di cu ale S. Mariei-Orlea, Nalatiului, si a Reiei; si acelea mete movile sunt pana astadi renoite — inse nici una, nici alta din nou nu e redicata.

Mai doue din trii parti ale campului sunt acoperite cu padure, dintre carele anumite parti sunt paduri comunale, carele mai cu sama sunt numai tufisiu slabu, iara celealalte se numescu fiscale, intre care numai Valea Carbului are lemne bune de claditu grose de 6 policari.

Campulu se folosésce asia :

De semenatura sunt numai doue calcaturi, dintre carele a 4 parte se lasa de ogoru si pentru pasiunea rimatoriloru, iara trii parti se semana si printre semenaturi locurile mai umede, si rovinose se folosescu de cositura. —

Locu de pasiune pentru dobitoce de osebi nu e fara numai pinte tufele paduriloru, si marginile si coturile gole ale acelora, si acesta pasiune sau folositu din veacuri, de aci vitele mai nobile cumu sunt caii nu au locu de pasiune priintiosu.

Padurile sau folositu din vechime libere, fara

deschilinire ca au fostu fiscale sau comunale; inse de la introducerea militiei din celea fiscale sau datu numai militariloru lemne de claditu, si de focu iarna 2 care pe septemana, vara unulu; iare din padurile comunale sau folositu toti fara osebite numai ca ceia lalti orasiéni liberi, Taxalisti, si Venetici au datu la cassa orasiului pe totu anulu pentru paduritu 30 cr. — au mai folositu dreptulu dominale in padurile fiscale si parochulu rom. c. carele pe tota septemana au adusu cate unu caru de lémné de a pururea, iara pe sama officieloru militari totu din paduriloru fiscale pe totu anulu sau taiétu cate 90 orgii de lémné. Fisculu regiu pentru topitorele de la Hunedora, au facuta carbuni in padurile asia numite fiscale de la a. 1808 pana la a. 1817; — inse dupa ce sau intorsu militarii din tabara francésca sau improtivitu, si mai multu nu sau arsu carbuni din ele. — Sau insemnatu in protocollu fie care parte de padure dupa numele ei si dupa starea ei de acumu si sau marturisitu, cumca afara de granitiile naturali ale drumului ce duce catra Hunedora, si a drumului ce duce catra Orestie — care drumuri se insemnedia ca ar desparti padurile fiscale de celea comunale, nu mai este nici o linie de siantiu, sau de movile carea se despartiesca podurile fiscale de celea comunale. Ci pinte padurile fiscale sunt mai multe gradini de semenatura si de fenatiu a le granitariloru; ba anca unu locu golu numitu „Poenitia“ lau aratu oresienii militari si spre spoirirea paduriloru lau samanatu cu ghinda. Ghindea — de si pana acumu nu sunt stegieri de a o produce in catina mai mare — totu dealu una au fostu libera pana astadi.

Orasiulu mai nainte de introducerea militiei au fostu orasiu taxale liberu, si intru densulu au resiediutu nobili exemtionali, taxalisti, negutietori

iara dupa introducerea militiei o parte a nobililor au primitu armele remanendu pe mosia sa care cata o avutu mare sau mica, iara ceilalti din óre careva familii, nobili carii nau primitu armele sau mutatu la alte locuri nobilitaro ale lora si pre cumu am intiesu mai toti nu sau despagubitu, iara fundurile loru din lontru si din afara si tóte celea fiscale sau impartitu intre aceia, carii din oresieni liberi sau taxafisti jobagi sau inquilini au primitu armele.

Astadi in orasiulu Hatiegu sunt 282 case, dintru carele 20 case sunt cladite de negutiatori si de speculanti pe unu terenu comune al orasiului, carele mai nainte de 30 ani era pustiu si de noroie inundatu, in catu pe unde acumu e piatiulu si cladirile celea mai alése mai nainte era o morcila, si pe altu locu balti de innota boii si prindea pesci, si locuiterii acelora pana la desfiintierea militiei au platitu taxa fórté mica — la cassa proventeloru militari, si apoi era liberi de alte exactiuni, inse acumu daca platescu dare dupre pamentu, a plati si taxa nu mai voiescu; 32 de case sunt taxale pe loculu eclesiei rom. catolice; — 13 case sunt pe loculu eclesiei reformate; 3 case pe loculu eclesiei gr. catolice, celealalte sunt case militare private si publice; asia casa maiorului cu curtea ei este pe 4 sesiuni militari redicata; a capitaului anca pe 4 sesiuni, a locutenentelui primariu pe una sesiune si scola triviale-germana erariala iarasi pe una sesiune; — si a medicalui militiei asiderea ciara ospataria, macelaria, si mora erariala sunt pe loculu comune alu orasiului radicate; asia si fosta scola nationala.

La a. 1769 hotarinduse din nou marginile tierii de catra Valachia sau redicatu pajorile mai in colo pe culmi de munti anumite si asia sau recastigatu pamentu lein nou, carele vine sub nume de munti revidicati, pe acestia apoi imperatalu Iosephu II. iau donatu de pasiune granitieriloru, de acestia au dobanditu si orasiulu Hatiegu 8, dintru acestia pe Siglo I si alu II-lea iau folositu vara mai antaie pe sama dobitócelaru gratis, iara ceilalti sau datu in arenda si banii din arenda obvenitori mai antaie sau impartitu intre granitieri — iara mai tardiu sau adunatu intru o cassa de sau formatu Fondulu mondurului, mai pe urma si pe acesti doi munti prenumiti cu arenda mai pucina iau tinutu Hatieganii intru folosulu aceluiasi fondu.

Crismuitulu mai nainte de militarisatie n'au

fostu limitatu, ci din parinti au apucatu numai una ospatorie a parochului r. cat. sub nume de Birtulu Popii. — Parochulu reformatu anca au vendutu inse numai la casa sa, iara ceilalti au vendutu care cum au voitu; dupa militarisatiune ca se se intemeiedie fondulu proventeloru sau redicatu ospataria cea din piatiu si macelaria in curtea ei-si sau datu la olalta in arenda, inse macelaria ca o povora pentru ospatariu ca se fie datoriu preste septemana a tiné carne pe sama deregatoriiloru militari, inse macelaria mai tardiu pentru curatienia curtii ospatariei sau mutatu de osebi.

Macelaritulu aici din tempii cei mai vechi in dioa de tergu luna preste septemana au fostu liberu ori cui fara nici o taxa, pazindu regulile sanitarie, de aceea aici sau aflatu si sau consumatu carnea cea mai eftina si mai buna in Transilvania.

Terguri sunt doue preste ann; vama terguriloru mari si de preste septemana sau datu in arenda pe sama fondului proventeloru cu invoirea Comunitatii.

Mora din vechime au fostu a orasiului cladita de lemnu si sub militarisatiune sau datu in arenda pe sama fondului proventeloru; la a. 1800 luundu apa mor'a cea véche sau claditu alta de piatra, carea sub nume de erariala e pana astadi; — este si alta mora pe loculu eclesiei rom. cath. a caria proventu é alu plebanului.

Asia din acestea isvóre adunanduse fondulu proventeloru cu acela sau claditu casele officiriloru, ospataria, scola — sau platitu dascalulu nationale, si forspaneloru officiele militare ect.

De unde la acestu Fondu si la alu monturului isi socotése orasiulu a avé drepta pretindere — si cere partea sa — a i se da afara de la locurile mai inalte, ca se o folosesca spre scopuri publice dupa cumu va afla de Gipsa,

Urmedia subscriberile in suma 9 insi.

Dupa acéstea barbatii de incredere ai orasiului au datu la comissiune o supplica in numele comunitatii intregi, a caria cuprinsu e acesta:

Subscriberii reprezentanti ai comunei isi iau indrasné'l'a cererile loru in urmatorele a le descoperi:

Dupa sunetulu instrumentului transpositionale din 9. Augustu 1765, aci in copia alaturatu, sau strapusu diu partea fiscalui regescu cu ocaziunea militarisarei Hatiegului administrarea bunuriloru sale-

precumu agrii, feneturi, vinei, paduri si drepturile regale, institutul militarium, si densulu (fisculu) resigna in privintia bunurilor strapuse pentru viitoriu.

Candu sau militarisatu Hatiegula sau aflatu aici afara de fisculu regiu familia Eszterházi si Nalatzi; pre cumu afara de besericile rom. cath. reformata si unita, anca numerose familli nobile, carele posedeau jus regale.

Asiderea este nedisputabile, ca acei nobili ca possessori locali, si la padurile in teritorjulu nostru aflatore au fostu partasi, si ca ei si dupa militarisare, in catu cea mai mare parte au primitu armele, atatu intru usiurarea regaleloru, catu si inproprietatea si folosulu asia numiteloru paduri fiscale remasere de comunu partasi.

Mai tardiu usiurintia militariloru sau luatu cu contielegerea comunei prin representantii ei: dreptulu crismuitului, moraritului, si venitulu tergului in una regia deosebita, si acéstea tóte sau exarendatu in totu anulu prin erariulu militare pentru fondulu proventeloru si alu monturului, si asia din fondulu crescundu sau conservatu tineri in scoli; iara dreptulu macelaritului si alu lemnaritului au remasu din inceputu liberu pentru militari.

Totu atunci sau exarendatu si asia numitii munti revindicati, alu carora venitu anualu intru inceputu se impartia armalistiloru, inse dupa aceea sau contopitu intru acela alu monturului.

Domnitorea odinora imparatesa si maica Maria Theresia au promis, cu ocasiunea militarisatiunei, militariloru prin unu edictu imperatescu tóte drepturile si beneficiile, de care antelatii nobili se bucurau; asia dara cu dreptu cugetamu a le privi pe acéstea inalte promissiuni de basa dreptei nostre rogari; intemeliati pe inalta gratia a induratului nostru monarchu speramu ca tóte drepturile Regaleloru, si veniturile de proprietate, apoi padurile din teritoriulu Hatiegului, pre cumu si cladirile prin omenii nostrii pe sesiuni militare redicate, adeca: locuintia maiorului, capitanului, doctorului si a locutenentelui primariu, scola si ospataria, noa chiaru pe calea gratiei pentru jertfa adusa inaltei case domnitore si patriei in decursulu atatoru ani, ca militari ni se vora da, si prin aceea atatu comunei acesteia lipsite de tóte fontanile de venitu una nemidlocita, precatu si antelatului po-

poru militariu forte decadiutu una midilocita usajrintia se va assecura.

Hatiegu 18 Sept: 1855.

Urmédia subscriberile a 9 insi reprezentanti ai orasiului Hatiegu.

INSTRUMENTUM TRANSPOSITIONALE

quo Fiscus Regius omnia sua Bona in oppido Hatzeg et in territorio ejus habita neo-erectae militiae Limitanae transponit anno 1765 19. August.

Infra scripti damus pro memoria tenore praesentium, significantes quibus expedit, universis, ac singulis, praesentibus videlicet, et futuris praesentium notitiam habituris; Quidnos ad Requisitionem Coo Regiae Cameralis Administrationis V. Hunyadiensis in hoc anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Die vo Decima nona Mensis Augusti, in et ad oppidum Hatzeg in comitatu Hunyadiensi existens et Consequenter Domini Circumspecti, Josephi Magerdits Civis et pro nunc Judicis Jurati [antelati oppidi] Hatzeg accessimus, ibidemque nostri in praesentiam convocatis Senioribus et Juratis ejusdem oppidi, in praesentia Dominorum Ioannis Papp Provisoris Domini Hatzegiensis, Alexandri Valya, Inc. C. Regio Ficalis Domini Vajda Hunyadiensis Rationistae, et Iosephi Kirant utriusque Domini Sylvar. Inspectoris, at tenorem Instructionis nostrae quae in sequetam clementissimae Resolutionis Regiae per excelsam Coo Regiam Cameram sub 16. Julii Anni praesentis transcripto, et in vim ordinum Inc. Regii Thesaurarius Traniei sub 5a huius Mensis Augusti, emanatoque per Coo Regiam Cameralem Administrationem Vajda Hunyadiensem nobis consignata erat praedictum oppidum Hatzeg ad Inc. Regio Ficalis Dominium Vajda Hunyadiensi ante hac deserviens, cum omnibus iuribus et pertinentiis Regiam Fiscam concernentibus, uti Agris, pratis, vineis, et sylvis Dominialibus post hac etiam bene conservandis, pro exigentia summi Servitii Regii, in Usam neo erectae Nationalis Militiae: ad manus spectabilis Domini a Delmore, Iact ejusdem nationalis militiae alterius Capitanei nomine Inc. Cao Regii Thesaurarius Traniei, et respective Cao Regiae Cameralis Administrationis Vajda Hunyadiensis resignavimus et transposuimus, simulque altissimam Istam Intentionem, et Resolutionem Regiam ibidem publicavimus, ut quilibet tali-

ter ex benignissima Sacratissimae Suae Mattis voluntate introductam in hocce oppido Militarem Iurisdictionem homagialiter agnoscendo Directioni Militari se omni ex parte conformem reddere studeat. Super quo Fiscalis oppidi Hatzeg, ejusque Jurium, et appertinentiarum Fiscum Regium concernentium per nos nomine Inc. Cao Regii Thesaurarius Traunici et Cao Regiae Cameralis Administrationis Vajda Hunyadiensis ad Manus Militares in praesentia prae Titt. Dominorum Officialium et oppidanorum facta resignatione, et transpositione consequenterq. subsecuta publicatione praesentes Literas nostras Testimoniales, Sigillis nostris usualibus, manuumq. proprietarum subscriptionibus, fide mediante roboratas, ad perennitatem rei memoriam extradidimus. Anno Die, Locoque supranotatis.

Josephus Baja de Borbatviz m. p.

LS. Inc. Cottus Huyadiensis

Iuratus Assessor.

Joannes Lassoffi m. p.

LS. Tabulae Regiae in Transilvania Iudriae Iuratus Notarius ad praemissam publicationem peragendam specialiter exmissus. —

Praesentem Copiam cum suo originali in omnibus punctis ac clausulis conformem esse vigore praesentium attestor. Hatzeg die 3a Mensis Maji Anno 1805,

Philipus Popp m. p.
Oppidi Notarius.

ЕПИСТОЛА XXXII.

Roma 7/19, Септемврие 1855.

Quod bonum, felix, faustumque sit, Quirites, въ скрѣ де ла Рома, дин мизлокълъ къмпълази Марте. Динаинтеа mea спре мѣзь-пѣнте ам колѣмна лѣи Маркъ Аврелис, лънгъ mine dea стъгата тѣмпълъ лѣи Антонинъ Пис, ми дѣнтре ачестеа оведискълъ лѣи Августъ, не дѣлъдѣмеа че се пѣшенте акъмъ мѣнтеле Читорис, знде фсесе амфитеатрълъ лѣи Статиліс Газръ. Дин дѣрътълъ мез е колеѣкълъ Романъ. Де а дрѣпта mea се дѣтинде страта чеа маре, нѣмитъ дѣи векѣме Via Flaminia, еаръ акъма Corso, дрѣнтъ спре мѣзь-пѣнте. Дѣи дистандъ апрѣне де зѣнъ милиарис Романъ есте пѣрта Flaminia, че се кѣамъ акъмъ порта попорълъ лѣи (porta del Popolo), де ачѣ дѣи дистандъ mai де дѣсе милиаре romane, есте пѣнтеле Милвис песте

Тивере, фамосъ дѣнтре алтеле пентръ вътаіа дѣнтре Константинъ ми Массенъ. — Es me vois фолоси де ачестъ линіе дрѣнтъ (Via Flaminia nunc Corso) каре се дѣтинде де ла мѣзь-зі кѣтръ мѣзь-пѣнте*) спре а дѣчерка а въ фаче о дескриере кѣтъ се ва пѣтѣ май лѣмърѣтъ деспре Рома. — Дрѣнтъ ачеста се дѣтинде спре мѣзь-зі пѣлъ ла пѣтеле мѣнтелѣи капѣтолинъ. Де ачѣ дѣлаинте імаѣнаѣивъ линіа ачеста прелѣнѣитъ дѣи ачешѣи дѣрѣнѣіѣне, спре мѣзь-зі, песте Капѣтоліс, Фарълъ Романъ, мѣнтеле палатинъ пѣлъ ла пѣрта Ардеатинъ (Sanguillo). Дистанда ачеста, де ла порта Flaminia пѣлъ ла пѣрта Ардеатинъ, есте апрѣне де треі дѣи милиаре Романе (cas 15,000 де пѣчѣоре). Кѣаръ мѣзлокъ есте Фарълъ Романъ, дѣнтре Капѣтоліс ми Палатѣи. Ачешѣи акъмъ алтъ линіѣ перпендикъларъ песте ачеста прѣи Фарълъ Романъ. Еа се дѣтинде спре акъс песте 1800 де пѣчѣоре пѣлъ дѣи мѣнтеле Іанѣкъ; спре рѣсърѣтъ май тотъ атѣта пѣлъ ла пѣрта Тивѣртинъ (акъмъ San-Lorenzo). Флѣвѣлъ Тивере че кѣрѣ де ла мѣзь-пѣнте формѣзь май дѣнтъис о котѣръ спре акъс, апоі алта спре рѣсърѣтъ, ми еаръшѣ зна май мѣкъ спре акъс. Де а дрѣпта лѣи е мѣнтеле Ватѣканъ ми Іанѣкъ, деа стѣгата Тиверелѣи сѣнт фамошѣи шѣнте мѣнѣи. Дѣнтре ачешѣи палатинъ есте камъ дѣи мѣзлокълъ челорлаѣи. Дела дѣнѣсълъ кѣтръ мѣзь-пѣнте. Камъ спре акъс е капѣтолинъ, кѣтръ мѣзь-пѣнте е мѣнтеле Чѣринал, спре мѣзь-пѣнте кѣтръ рѣсърѣтъ е мѣнтеле Віминѣл ми Есѣлинъ, спре рѣсърѣтъ кѣтръ мѣзь-зі е Челѣкъ, ми спре мѣзь-зі кѣтръ акъс е Авентинъ. Дѣнѣ четатеа чеа де акъмъ е копѣнѣс май тотъ дѣи къмпълъ лѣи Марте, ми се дѣтинде нѣмай песте капѣтолинъ, о парте а мѣнтелѣи Чѣринал ми дѣнѣтълъ дѣнтре Віминѣл ми Есѣлинъ. Ва сѣ зѣкъ авѣи окъпъ а треіа парте дѣи Ареа векѣи Роме. Палатинъ, Авентинъ, Челѣкъ, Есѣлинъ ми Віминѣлъ сѣнт рѣне аконерѣте де вѣи ми де грѣдѣи. Мѣрълъ лѣи Опорѣ каре дѣнѣнѣа четатеа не тѣмпълъ сѣс се vede ми акъмъ, ми есте де лѣнѣнѣме де 16 милиаре romane. Канълъ Ромеі модерне есте Ватѣканъ, мѣна стѣгѣ Іанѣкъ, мѣна дрѣнтъ Пѣнѣкъ (лѣнгъ пѣрта попорълъ) шѣнтъ е къмпълъ лѣи Марте, пѣчѣореле рѣнѣте ми деспоіате се дѣтиндъ спре пѣрта Анѣи (S. Sebastiano) ми

*) Рѣзросъ лѣатъ формѣзь къ мѣрѣдѣанъ зѣнъ зѣнѣс камъ де 15 grade спре акъс.

спре пórта Пренестинъ (porta maggiore). Нътърълъ локъиторіоръ де акъмъ есте камъ ла 170,000 де сълете, — не тѣмълъ Антониніоръ се штіе къ пзмера ла 5,000,000 де сълете.

ЕПІСТОЛА XXXIII.

Roma 8/20. Септемврие 1855.

Мънтеле капітолінъ, чель маі ренъмігъ дінтръ чеі шепте мънці не карі се едіфікъ Рома антѣкъ, се афлъ не лінія прелъвдигъ де ла пórта фламініе спре мѣзъ-зі дн дістангъ де 1500 паші саз 7500 пічіóre romane. Дн тѣмъврие, чѣле маі веки се пзмія Сатърніс, дела Сатърнъ каре днтемейъ не джнскъ о четате, асеміне къ пзмеле Сатърніа. Не тѣмълъ лзі Ромълъ се кіемъ Тагреіи, де ла Тагреіа верціне Романъ фіа лзі Спъріс Тарнеіс, кареа фъ вчѣсъ де къръ Савіні. Дн фіне сьнтъ Тарчініс къпътъ пзмеле де Капітоліс саз мънте Капітолінъ дн казъ къ аколо сь афлъ вѣз канъ де омъ де мъріме естраордінаръ къндъ се сьпъ ла фъндателеле темплъ-лзі лзі Жоіе, каре се лъдрентъ пресаціс пентръ мърімеа вііторе а Ромеі. Італіані де акъмъ аз коръптъ пзмеле ачеста, префъкъндълъ дн Сатридогліо. — Форма мънтелъ ачествіа есте овалъ, дн естремігъдіе лзі се дналдъ доі мамеліні, карі ласъ о мікъ вале дн мізлокъ. Днълдімеа мезіонціалъ се пзмі дн спедіе Капітоліс, де ла темплълъ лзі Жоіе Капітолінълъ че се афла не джнса; днълдімеа мерідоналъ консервъ пзмеле де Рънеа Тагреіа, не джнса се афла Арчеа саз Кастелълъ Ромеі; валеа дн мізлокъ се кіемъ інтермонціс. Черкъноферіода мънтелъ ачествіа е де 3400 пічіóre Romane, ші днълдімеа лзі де ла лівела мъріі е де 155 пічіóre Romane. Астъзі не днълдімеа мезіонціалъ се афлъ о вісерікъ пзмігъ Ага Соелі, каре де ванъ семъ е зідігъ не фъндателеле темплълзі лзі Жоіе. Ачестъ темплъ днченгъ де къръ Тарчініс Пріскъ се фіні де къръ Тарчініс Спърълъ, ші се дедікъ де къръ Маркъ Орадїс. Не тѣмълъ лзі Свлла арсе, Діктаторіалъ днъ редіфікъ, адъкъндъ дела Атепа колъмпеле дела темплълъ лзі Жоіе олімпікъ. Ачестъ алъ доіле темплъ се дедікъ де къръ Катълъ, алъ кървіа пзме се чїтеа дн інскріпціоне. Dioniciс Алікърнасъ каре лъ вьзъ дн пічіóre аратъ къ ера маі дн фортъ пьратъ, къчі авеа 200 пічіóre дн лъпдіме ші 185 дн лъдіме. Авеа треі ордіні де колъмпне дн фьрнте, ші дбе дн латврі.

Фадата лзі ера дндрентатъ спре мѣзъ-зі адокъ спре фортъ ші спре Авентінъ. Дн досъ нъ авеа портікъ, чі се вніа къ мъріі де днтерігъръ аі капітоліалзі; дн лъвнтръ челла ера днпърдигъ дн треі паві, къ треі едікъле дн фьндъ, чеа дн мізлокъ консекратъ лзі Жоіе, чеа де а дрепта Міпервіі чеа деа стжнга Жъноніі. Темплълъ ачеста арсе еаръ ші дн тѣмълъ ресвелълзі Вітеліанъ, ші се реставръ де къръ Веспасіанъ. Даръ пдїнъ тѣмълъ трекъ ші арсе деатроіа оръ сьнтъ Тїтъ; Domіціанъ днъ реставлі къ маі маре сплендóre де кьмъ фьсесе маі днпнте, адъкъндъ дела Атепа. Колъмпеле де маръре пентелікъ, прекъмъ не спъне Платархъ. Дн інтермонціс ера асі лълъ, дескісъ де къръ Ромълъ, знде акъмъ есте піаца Капітоліалзі, апоі Тавъларіалъ, саз кьмъ амъ зиче дьпъ термінолоція модернъ, Архївалъ статълзі, знде се консервъ не табле де аратъ сенатъскопъсвателе, плевісчїтеле, ші алте акте пьвлїче. Къндъ Веспасіанъ къта сь реставліескъ ачелеа карі перісеръ дн інтендіалъ Вітеліанъ, пзмърълъ лоръ се свія пьпъ ла треі міі, прекъмъ не спъне Светоніс. Тавъларіалъ се фъкъсе де къръ Чїнгъ Лътадіс Катълъ, днпревнъ къ дналта лзі свьстръкдіне. Ачеста есїсгъ днкъ пьпъ дн зїза де астъзі сьнтъ паладіалъ актъал, пзмїгъ алъ сенаторіалзі: асеміне есїсгъ днкъ о маре парте дн портікъ інферіоръ, дндрентатъ спре фортъ, каре ера аркватъ къ семіколъмпне лініте де пілоні, тотъ констрвїтъ де інатръ гавїонъ, къ тавъламентъ ші капїтелле де ордіне коріптікъ де маръре травертїнъ, карі сгъз днкъ пьпъ астъзі днкрвстате дн мъріі модерні. Портікълъ сьперіор ера де колъмпне скапелате де маръре травертїнъ, де ордіні коріптікъ ші дндрьрегълъ ачестзі портікъ ера Архївалъ. — Не днълдімеа мерідоналъ ера, кьмъ амъ зїсъ, кастелълъ; ачі се афла днгре алте каса лзі Ромълъ ші алзі Тадіс, а лзі Манліс Капітолінълъ, префъкътъ апоі дн темплълъ Жъноніі Монеге; Къріа Калавра, де знде понтефічеле авнудїа попорълзі лъпа пбъз; ші дн фіне темплълъ лзі Жоіе Феретрїс, вотатъ де къръ Ромълъ, спре а серві де консерваторіс сполїоръ ошїме. Кастелълъ ера деспердїтъ де къръ чеалалъ парте а Капітолїалзі прїп мъріі ші тьзврі, карі се редікасър дн поз дьпъ че Камїлалъ вьтъ не Галлі. Дн мъріі ачестїа се маі вьдъ рьмъшїде де піетрі пьрате, де о мъріме естраордінаръ, дн паладіалъ пзмїгъ Кафарела. Днкъ ші дн Рънеа Тарнеа, де не ларе фъ арънкатъ Манліс ші тоді чеі че дчер-

паръ съ се факъ domni престе попоръ, се mai vede о ретъшидъ кьтре пиада Консолациunei де астыи, длаатъ де 50 пицiо̀ре. Ан свчесъла тiмъвлъи дълъ атжтеа революцини кьте сфери Roma, валеа де десънтъ се змплъ де деретътери, дълъдiмеа де асъпра се петези, ши аша дълъдiмеа тоатъ се тiкшоръ, даре ан векiме пьтъ преа лесне се фiе авьтъ пълъ ла 100 де пицiо̀ре. Пiо̀те кь ши тiвеле треchea атънчи не ла пицiо̀реле твнтелъи, ши аша крiминалiи арънкадi де не ачеа дълъдiме пьтеа преа-лесне съ шiо̀ръ.

ЕПИСТОЛА XXXIV.

Roma 9/21. Септемврие 1855.

Форъла Romanъ. — Локъла челъ mai челевратъ дiн антика Romъ — се дитiнде дитре твнтеле Капитолинъ ши Палатинъ, ши ашме де сьнтъ Тавъларiс пълъ ла Колдъла де кьтръ мезъ-пiо̀тте ала Палатинъла, зиде есте акъмъ Форъла Вагiнъ. Форма лъи ера пьтратъ овълъгъ. Ан партеа лъи десуре ашъс ши десуре Рънеа Тарпеiе ера Комiциъла, саз локъла зиде се адъна попоръла ан комiциiе къриате. Лъгъ комiциi, спре Палатинъ ера Къриа остiлiа саз каса ан каре се стръицеа сенатъла. Пе дiнаiнтеа едiфичелоръ ачесторъ прин форъ треchea via sacra, каре се дитiндеа не лъгъ пiо̀теле твнтелъи Капитолинъ спре локъла зиде се едiфичъ mai ан зртъ колосеъла лъи Веспасiанъ. Ан згiгiла форълаи десуре мезъ-пiо̀тте ла пицiоръла Капитолинълаi проприi, ера Carcer Mamertinus, саз прiнсiо̀реа статълаи, едiфичатъ де Анкъ Марциъ, се vede дкъ авъмъ сьнтъ вiсериа сьнтълаи Iocifъ. Де латъреа форълаи десуре рьсърiтъ ера стадиъниле твнтiцилоръ. Де латъреа де кьтръ Тавъларiс ера Ростреле саз грiвътеле, де зиде къвжнта ораторii кьтръ попоръла адънатъ ан форъ, — Ан свчесъла тiмъвлъи, форъла дичепъдъ де ла дiверселе сале латъри се змплъ де едiфиче ши се стръитiо̀ръ фiрте. Ан локъла зиде фъсесе Комiциъла се едiфичъ васiлика Излiа*), дичепътъ де Излiе Чесаре ши терминатъ де Авъгъстъ, Ан локъла зиде се едiфичъ къриа Излiа, асемiне дичепътъ де Излiе Чесаре ши терминатъ де Авъгъстъ. Лъгъ комiциi, дитре дънсъла ши капитолиъ, се едiфичъ Ерапиъла саз вiстiериа статълаи кь тем-

пъла Опи (Opis). Де ла ачеста спре рьсърiтъ, темпъла лъи Сатърнъ, але кървiа колъмне се вьдъ дкъ астыи. Ан локъла че mai ретесесе дiн дърентъла ачестъла сьнтъ Капитолиъ се ставiли Schola Cantu, саз канчеларiа скриеторилоръ. Лъгъ ачеста спре рьсърiтъ, дiнаiнтеа тавъларiълаи се дълъдъ алъ едiфичъ пълъикъ, каре mai не зртъ се префекъ ан темпъла лъи Веспасiанъ, дiн каре се mai vede дiо̀е колъмне. Дитре ачеста ши карчереle Мамертинъ се редiкъ темпъла Конкордiеi. Mai не зртъ дiнаiнтеа ачестъи темпъла се дълъдъ Аръла лъи Септимiс Северъ, каре есiкте пълъ ан зiва де астыи. Ши mai тързiс се рьдiкъ ан мiзлокъла фiрълъи колъмна лъи Фока каре фiгъреъ асемiне пълъ ан зiва де астыи. — Стръитiоръндъсе кь модъла ачеста Форъла, ши де алъ парте крескъндъ нъмеръла попорълаи, се вьдъ печеситатеа де а десиде алъ форъ, пентръ тре-въицеле попорълаи. Деци Излiе Чесаре кьмътъръ локъла де кьтръ рьсърiтъ дела карчереle Мамертинъ кь 10,000,000 де сестерци ши ашеъ аколо форъла каре се дiсепиъ кь нътеле сьтъ Forum Caesaris. Ан мiзлокъла ачестъла редiкъ Чесаре темпъла Венери Ценiтриче, прекъмъ проомiсесе ан вътаiа де ла Фарсала. — Астеzi тотъ локъла ачеста есте окънатъ де насе private; прин мiзлокъла лъи треche акъма via Cremona. — Де латъреа десуре мезъ-зи, ера васiлика Емилиа, кь фада кьтръ Forum magnum; акъмъ сьтъ рьдикатъ не фьндamenteле ачестеiа вiсърика С. Адрианъ. — Дiндърпънтъла ачестъи форъ спре ресерiтъ десиде апи Авъгъстъ форъла сьт, ан дiменсиiни ши mai марi де кьтъ алъ лъи Чесаре, ши едiфичъ дитръ дiнсъла темпъла лъи Марте злторiъла, ан меморiа вътъилоръ диконтра лъи Брътъ ши Кассiс спре ресънареа тордii пьрiнтелъи сьт. Дитре ретъшицеле ачестъи темпъла, се mai vede треi колъмне ан страта нъмитъ акъмъ dei Pantani, прекъмъ ши тьриi дiн досъла фiрълъи. — Даръ ши mai таре ши mai фъмосъ де кьтъ ачесте фiрълъи, ера фiрълъ лъи Траiанъ, спре мезъ-пiо̀тте де ла форъла лъи Авъгъстъ, дитре твнтеле Капитолинъ ши Цирiнал.

Спре а фаче локъла фiрълъи ачестъла, ши спреа ливелла теренъла дитре кьмъвлъ лъи Марте ши форъла лъи Авъгъстъ, сенатъла комъндъ сь се таie тотъ кълтеа твнтелъи Цирiнал, каре зиiа ачестъ колiнъ кь капитолиъла, прекъмъ се vede дiн iнскрипциънеа пьсъ не васаментъла колъмнеi. Дъне кьдереа Ромеi, ръпеле челе тълте дитропаръ еаръши фiрълъ ачеста. Папа Сiеъ V.

*) Прин къвжнтъла васiликъ сь нъ въ iмаци-паци о вiсериъ, чи зпъ фелiъ де Бърсъ, ан каре се стръицеа бiменi пентръ даравери.

пъсе де съпаръ теренъзъ дн цървъзъ козъмнеи ши десгропъ васаментазъ. Шиз VII не ла ани 1812 ши 1813 демолі каселе карі се зидісеръ маі дн зрмъ не рѣниле васілічеі, ши десгропъ козъмнеле ачестеіа, аша прекъзмъ се веде астъзи. — Форвъзъ ачеста се дитіндеа, прекъзмъ амъ днсемпата маі свсъ, дн партеа деспре мѣзъ-пѣнте а форвъзъ лѣи Агъсгъзъ. Елз форта зъз пѣтрата дккзѣцѣратъ де портікъ, а кървіа латре ера де 360 пічѣоре romane. Де партеа деспре капітоліз ши де чеа деспре Черінал форта кѣте зъз семічеркъ, асе-тине черкъндатъ де портікъ. Де партеа форвъзъ, декътре мѣзъ-пѣнте ера Басіліка Ълпіа, дн фортъ де пѣтрата овльнгъ, дккзѣцѣратъ де портікъ къ треі рѣндърі де козъмне, але кърора рѣтъшнде се вѣдъ днкъ. Де латре де кѣтръ мѣзъ-пѣнте а васілічеі се днльда козъмна конлде скъзнптъ къ сченеле рескелълѣи Дачікъ. Де асѣра козъмнеі ера статъа лѣи Траіанъ. Козъмна ачеста се веде днкъ астъзи, дн локълъ зндѣ ѳвсесе редікатъ де сенатъ дн опѣреа імперѣторіалъі*). — Де а дрепта ши де а стѣнга козъмнеі ера бібліотека Ълпіа, днпѣрѣдптъ дн грѣкъ ши латпъ. Спре мѣзъ-пѣнте де ла козъмнъ ши бібліотекъ ера тем-плъзъ лѣи Траіанъ, едіѳікатъ де кѣтръ Адріанъ, пе о аріе кіаръ аша де амплъ ка ши форвъзъ пѣтрата. Локълъ ачеста есте акъмъ окъпатъ де едіѳіче пѣвъ; дн зпѣлзъ де кѣтръ Черінал есте вісеріка сѣптеі Маріе де Лорето, дн челя де кѣтръ Капітоліз е вісеріка сѣптеі Маріе лівератроче, едіѳікатъ днтръ меморіа ліверѣріі Віенеі де тѣрчі ла аулзъ 1683. — Ла врео 400 де пічѣоре спре апъсз де ла ачестъ вісерікъ, есте алта днкпнатъ сѣптълѣи Маркъ. Ачі се фпнепте страта Фламініз дн лініе дрѣптъ, ши контпнже аної свптъ пѣше де віа ді Марѳоріо, кърѣдѣсе дн цървъзъ латреі деспре ресѣрптъ а капітоліалѣи, пѣвъ че днтръ не лънгъ Саргер мавертпнус дн форвъзъ Романъ челя шаре ла Аркълъ лѣи Септпмпз Северъ. А. Т. А.

*) Ла Рома се аѳлъ моделе де ачестъ ко-зъмнъ ѳѳрте ѳрѣтѣсе, тѣрпате дн бронъзъ, ши се канетъ негръ 45 де галвіні. Сар къдѣ ка фекаре пѣсес ши бібліотекъ ромжпъ, съ ши про-дѣре де кѣте зпв асеміне моделъ, пе каре е скъл-пптъ історіа стрѣвъпморъ сѣі. — Станпеле лѣи Бартолі къ тествъзъ лѣи Фавретті днкъ шерптъ де а фі къпскѣте де Ромъні.

КЪВЖНТЪ.ЛЪ ДНЪИ ПЕРЕГРПНЪ.

Есте о сімдѣре де рекъпосчпндъ,

Семъз де шетате, се пз зпкъ трѣвъзъ,
А мерѣ ла локълъ, ш'а ведеа 'пѳпнгъ,
Ънде салваторіалъ лѣмеі с'а пѣскъзъ.

Сѳѳлете ауссе чеаръзъ къгеодатъ

А'ши лѣдѣ репнда шп'н ачестъ лок сѳжптъ,
Атегпндъ крешпніі къ лѣкрърі ч' аратъ,
Прпн мпнъні демерте, че діспаръ дн вѣптъ.

Чпне е къ мпнте, пз се амѣдесте,

Чп'ши зрмеазъ скопъзъ, каре'шп апрѳвсъ,
Мерѣ шп сѣ-пкпнъ челяі че'пгрпженпте
Де ѳѣптъра тѣтъ, каре-о апрѳвсъ

Асѳѳеліз днтрѣ сѣте, че ера къ шпне

Ла о зі де праспкъ, дн ачелъ локъ сѳжптъ,
Азѣлз пе зпвлъ, че вреа сѣ се 'пкпне,
Ростпндъ зѳмѣторіалъ днцелентъ къвжптъ.

* *

„Езъ креъзъ дн тпне, Дѳмпне, фппндъ преа сѣвлпме,

Ор къте днп мпндѣръ деспре-алъ тез днчептъзъ,
Сѣзстанѳдъ шп патъръ, естпнде шп тѣрпме
Псевдоесегедпї че реъ те аз къпоскъзъ !

Лѣкрареа та череаскъ ва ста нестрѣмѣтатъ,

Сппрпте алъ лѣмпнеі, че'п черѣрі локъештп.
Ор кътъ се рѣтъчѣаскъ, ор кътъ сѣ се аватъ
Де дѣпса дн віацъ, пагозпї пѣгжпештп !

Къз ѳменп дпн лѣме ворѣдпні дн сімплптате

Към ѳаче къ-аї сѣі каспчп пѣрпнтеле челя вѣпзъ;
Дечп грапзѣдѣ е лѣмпнъ, че шп 'п аджкѣ стрѣватъ,
Кар' ѳаптеледѣ сѣпт стеле, че'п вѣчп пѣмаі апъсз !

Къз тѣте днсе-ачесте, де-аї маі впні одатъ

Дн лѣшеа пѣкътѣсѣ. се везі авъсз че ѳлкъ,
Към стрѣмъзъ адеѣѣрѣлъ, че мпнтеа ш'лз аратъ,
Шп към тѣрѣскъ дрептатеа, сѣчпнд'о дѣпъ плакъзъ;

Към сторкъ нерѣшпнадпї діспредъ шп прпгонпре

Дпн повіладѣ доктрпнъ, че'пвацъ-а сѳѳерп,
Ертѣндъ ѳѣрѣделеѣеа шп предікандъ ізѣпре
ѳрѣдеаскъ. кіаръ шп чѣлоръ, че чеаръ-а
не зрп; —

Към сеатъпъ діскордпї, іптрпдп шп днпѣрѣкере

Ла фпї шп ѳрадп д' зпз сѣпѣе, че топї дпѣ
се'пкпнъ,

Вѣжпндъ дѣпъ тѣрпреа дешѣартъ шп авере,

Ка Ізда, че зѣкъсе одатъ п' алъ тез сіаъ; —

Съ'и веzi кѣм деса аркане din cимпла та вiеацѣ,

Ші кѣм се дпартеазѣ кѣ таииче потері.

Ка пѣтаi съ лѣдаскѣ, ка поптеа, неагра чеацѣ,

Дп лзтеа чеа овскѣрѣ опачилеші пѣрері; —

Съ'и веzi тѣ кѣм се чеартѣ, кѣ чiне'ди а
фостѣ татѣ.

Чаi фостѣ тѣ дп вiеацѣ, ші че'и алѣ тѣ
кѣвжнтѣ?

Дп локѣ ка еi се фiе, кѣм ле zicemі одатѣ:

„„,Lămîna lămei,““ Dămne, ші „„,Carpa пре
пѣмжнтѣ;““

Съ веzi, zikѣ, тотѣ-ачесте, кѣм тергѣ ла noi
дп лзте,

Ші znde vorѣ с'о скѣцѣ кѣ опѣлѣ тѣ шѣрiтѣ,
Аi ста съ'нторчi ші фаца, ші новилѣлѣ тѣлѣ пѣте
De кѣтре-о кастѣ ѳрѣлѣ, че мѣлѣлѣ а рѣгѣчiтѣ!

Кѣчi алѳелiѣ, de п'аi креде, кѣм кредѣ еi дес-
пре тiне,

Съ пѣ фiі ла'ндоеалѣ, кѣ те-арѣ аѳѣрiсi, —
Еар' вржндѣ аi пѣне 'н кале, п'аi дѣвѣца маi вiне,

Съ счiі, к'атѣнчi крештiнiі de нов те-арѣ
рѣстiкнi!“

Еремiтѣлѣ din Карпади.

Bibliografia.

„Din Patria.“

A esitѣ de сѣлѣ тiнарѣ ЕСТРАКТѢ de
FISIOGNOMONIE, FISIONOMIE si PATOGNO-
MONICA дѣне Lavateru, Kiuro de la Şambru,
la Porta si Lebrunn, cas Mezilѣлѣ чѣлѣ маi сiгѣрѣ
de а кѣпоаште не омѣ дѣнѣ трѣсѣрiле кiпѣлѣи,
дѣне лiмѣвацiѣ, дѣне рѣсѣлѣ, ші сѣрѣсѣлѣ, дѣнѣ дп-
влетѣ ші мiшкѣрi, дѣнѣ стiлѣ ші скрiптѣрѣлѣ, дѣне
дпѣврѣкѣмiнтѣ ш. ч. л.

De ші ачѣаста штiіндѣ арѣ пѣтеа сѣ се парѣ,
оаре кѣм новѣлѣ, мѣлѣтора din noi, кѣ тоате астеа
маi тодi авѣмѣ о idee de дѣнѣса; тодi сѣнтѣмѣ
дпѣскѣзцi, ка се zikѣ аша, кѣ ачѣлѣ інстiтѣтѣлѣ, прiп
каре сѣ пѣгѣмѣ кѣпоаште каракѣтерѣлѣ ші апле-

кѣрiле ачѣелора кѣ каре зрѣтеазѣ се авѣмѣ оаре
каре рѣлацiішi дп вiада поастрѣ соціалѣ. Тотѣ
пѣнтрѣ ачѣстѣ 'скопѣ, Креаторѣле, фѣкѣндѣ не
омѣ, а воiтѣ ка кiпѣлѣлѣ сѣлѣ сѣ фiе знѣ тавлолѣ дп
каре сѣ се рѣпрезентѣ тотѣ че се дпѣжнтѣлѣ дпѣтрѣп-
сѣлѣ. Ка сѣ чiтiмѣ іерогрiфѣле ачѣстѣи, не тре-
вѣескѣ. не лѣпгѣ ачѣстѣ факѣлатѣ інстiктiво карѣ
еспѣсерѣмѣ, ші оаре-каре рѣгѣлѣ фiксѣлѣ, не каре пi
ле дѣ пѣтаi штiінда фiсциогномiеi.

Фолосѣлѣ ачѣстѣи штiіндѣ се поате дпдѣс-
тѣлѣ сiмѣдi din прiнчiпiіле че вѣзѣрѣмѣлѣ маi сѣсѣ.

Kondiciіneа дпсѣ чеа маi есенциалѣ каре тре-
вѣе се карекѣтерiсе о скрiере, маi вѣртосѣлѣ дпкѣ
о штiіндѣ ка ачѣаста, есте стiлѣлѣлѣ, лiмѣва кѣ каре
не еспрiтѣмѣлѣ ідеiле. Ачѣстѣа сокотѣескѣ кѣ сѣнтѣ
дѣстѣлѣ de сiмѣле ші дпѣелѣсе, дѣне кѣмѣ се
поате vedeа маi не ларгѣ дп префада ачѣстѣи
кѣрѣдi, znde арѣгѣлѣ скопѣлѣлѣ ла каре амѣ тiнсѣ. А-
чѣастѣ оперѣ се аѳлѣ de вѣнзаре ла D. George
Ioanid; editorѣле еi, прѣкѣм ші ла чѣле алѣе лi-
врѣрiі не прѣдѣ de 3 сѣандi есемпларѣлѣ.

MISTERIELE BUCURESCILORU. Сѣнтѣ а-
чѣстѣ тiлѣлѣ, D. George Крецианѣлѣ, авторѣлѣ Мѣ-
лодiіларѣ Intime, ва пѣвѣлка пѣсте пѣдiнѣ знѣ ро-
манѣ оріциналѣ дп патрѣ волѣте. Дака есте о
скрiере дѣстiнатѣ а авѣа знѣ таре сѣчѣсѣ есте
ѳѣрѣ дпѣоіалѣ романѣлѣ D. Крецианѣлѣ каре ва дп-
ѳѣдiта тавлолѣлѣ дпсѣфлѣдiтѣлѣ алѣ соціѣтѣдiі поа-
стре. Авторѣлѣ п'а неглiціатѣ нiмiкѣ din чѣеа че
арѣ пѣтеа да інтерѣсѣ скрiерiі сале: а черчетатѣ
тоате кѣ скрѣзѣлосiтѣтеа знѣи обсерваторѣлѣ де-
прiнсѣ спре а ле еспѣне кѣ вiіле кѣлорi але знѣи
імаѣнацiішi жѣне. А воiтѣ ка „Мiстерѣле Бѣкѣ-
ресчiларѣ сѣ пѣ фiѣ знѣ сiмѣлѣ романѣ, чi та-
влолѣлѣ знѣи соціѣтѣдiі дѣрiоасѣ дптр'о еповѣ ес-
траордiнарiѣлѣ.

Алѣ доiле волѣте ISAK LAQUEDEN епiндѣ
акѣмѣ de сѣлѣ тiнарѣ, се фачѣ кѣпоскѣтѣлѣ, атѣтѣ
domnilorѣ авонацi кѣтѣ ші чѣелорѣ алѣи аматорi
de а'лѣ авѣа, кѣ дпѣ потѣ аѳла ла лiврѣрiа сѣвѣ-
дпсѣсѣмнатѣлѣлѣ тотѣ кѣ прѣдѣлѣлѣ чѣлѣ д'жпѣжiѣ.

Хрiстакѣ Ionniѣлѣ ші Cia Romanѣлѣ.